

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

М. ВОВЕК

представено на 9 юни 2016 година¹

Дело C-212/15

ENEFI Energiahatekonysagi Nyrt

срещу

Directia Generală Regională a Finanțelor Publice Braşov (DGRFP)

(Преюдициално запитване, отправено от Tribunalul Mureş, Secția civilă (Окръжен съд Муреш, гражданско отделение, Румъния)

„Производство по несъстоятелност — Последизи, предвидени от закона на държавата, в която е образувано производството, по отношение на данъчно вземане, което не е предявено в това производство и което е предмет на принудително изпълнение в друга държава членка“

I – Въведение

1. Настоящото дело се отнася до принудителното изпълнение за данъчно вземане в Румъния срещу дружество, което е установено и обявено в несъстоятелност в Унгария. Данъчното вземане не е предявено в производството по несъстоятелност и съгласно унгарското право понастоящем вече е погасено.

2. От Съда се иска да установи дали Регламент (ЕО) № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност² допуска национална разпоредба, която предвижда погасяване или спиране на принудителното изпълнение за такова непредявено вземане. От Съда се иска да установи и дали данъчният характер на вземането е релевантен за преценката. Тази проблематика повдига допълнителния въпрос дали националното право, приложимо за образувано в една държава членка производство по несъстоятелност, следва да урежда и последиците от образуването на това производство върху производство за принудително изпълнение, отнасящо се до същия длъжник в друга държава членка.

¹ — Език на оригиналния текст: английски.

² — Регламент от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L160, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143).

II – Правна уредба

A – Правото на Съюза

3. Съгласно член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 „[с]ъдилищата на държавата членка, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, са компетентни да образуват производство по несъстоятелност. За дружествата и юридическите лица, седалището според устройствения акт се през[у]мира за център на основните интереси до доказване на противното“.

4. Член 4 от Регламент № 1346/2000 установява правила относно приложимия закон. Като общо правило, в член 4, параграф 1 се посочва, че „[а]ко [регламентът] не предвижда друго, приложимият закон към производството по несъстоятелност и последиците от него е законът на държавата членка, на чиято територия е образувано производството[. Тази държава членка е] наричана по-долу „държава на образуване на производството“.

5. Съгласно член 4, параграф 2 от Регламент № 1346/2000 законът на държавата на образуване на производството, наречен *lex concursus* в съображение 23 от този регламент, „определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност“. Посочената разпоредба съдържа неизчерпателен списък на въпросите, които се уреждат от *lex concursus*, като сред тях по-специално са въпросите по буква е) за това „как действат производството по несъстоятелност върху предявени правни искания на индивидуални кредитори, с изключение на висящи дела“, и тези по буква к) за „правата на кредиторите след приключване на производството по несъстоятелност“.

6. Член 15 от Регламент № 1346/2000 гласи, че „[п]оследиците от производството по несъстоятелност по отношение на висящи [дела] за вещь или право от масата на несъстоятелността се уреждат изключително от закона на държавата членка, в която е висящо това производство“.

7. Съгласно член 20, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 по принцип „[к]редитор, който след образуването на производството по несъстоятелност [...] е получил по някакъв начин, по-специално чрез принудително изпълнение, пълно или частично удовлетворяване на вземанията си от имуществото на длъжника, което се намира на територията на друга държава членка, възстановява на ликвидатора полученото [...]“.

8. Накрая, член 39 от Регламент № 1346/2000 признава правото на „[в]секи кредитор, чието обичайно пребиваване, местоживеене или седалище според устройствения акт се намира в държава членка, различна от държавата членка на образуване на производството, включително данъчните органи и органите за социално осигуряване в държавите членки, [...] писмено да предяв[и] вземанията си в производството по несъстоятелност“.

B – Националното право

9. Съгласно член 20, параграф 3 от унгарския Закон за несъстоятелността (наричан по-нататък „Закон XLIX от 1991 г.“) кредитор, който не е спазил срока за предявяване на вземанията си, предвиден в член 10, параграф 2 от същия нормативен акт, губи възможността да участва в споразумението, което се сключва между длъжника и кредиторите в края на производството по несъстоятелност. Това на практика означава, че кредитор, който не е предявил вземането си, по принцип повече не може да го предявява пред длъжника.

III – Факти, национално производство и преюдициални въпроси

10. ENEFI Energiahatekonysagi Nyrt (наричано по-нататък „ищецът“) е дружество със седалище в Унгария, което има предприятие в Румъния.

11. На 13 декември 2012 г. срещу ищеца е образувано производство по несъстоятелност в Унгария.

12. На 7 януари 2013 г. Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov (Регионална генерална дирекция „Публични финанси“, Брашов) (наричана по-нататък „ответникът“) получава уведомление за образуването на производство по несъстоятелност в Унгария и за възможността да предяви вземанията си срещу ищеца в това производство.

13. През януари 2013 г. ответникът прави опит да предяви две вземания в производството по несъстоятелност (наричани по-нататък „първоначалните вземания“). Той обаче не спазва установения краен срок и не плаща дължимите такси за регистрация. Поради това вземанията не могат да бъдат предявени и разгледани в производството по несъстоятелност, както посочва ликвидаторът на 2 май 2013 г.

14. В периода 5—25 юни 2013 г., докато производството по несъстоятелност все още е в ход, ответникът извършва данъчна ревизия в предприятието на ищеца в Румъния. На 25 юни 2013 г. ответникът издава ревизионен акт относно допълнителни данъчни задължения за ДДС на ищеца (наричан по-нататък „ревизионният акт, издаден след откриването на производството по несъстоятелност“). Ответникът не предявява вземането по този акт в производството по несъстоятелност. Вместо това за него той започва изпълнително производство в Румъния.

15. Ищецът първоначално не оспорва ревизионния акт, издаден след откриването на производството по несъстоятелност. Вследствие на това на 7 август 2013 г. компетентните румънски органи издават изпълнителен лист срещу ищеца.

16. Производството по несъстоятелност в Унгария приключва на 7 септември 2013 г.

17. На 3 септември 2013 г. ищецът подава възражение срещу изпълнителния лист в Румъния. Ищецът поддържа, че не дължи претендираната сума и счита принудителното изпълнение за незаконосъобразно. Той твърди, че към момента на извършване на данъчната ревизия, в резултат на която е издаден ревизионният акт след откриването на производството по несъстоятелност, в Унгария вече е в ход производството по несъстоятелността му. Следователно за принудителното изпълнение на задълженията за плащане на ищеца съгласно ревизионния акт, издаден след откриването на производството по несъстоятелност, ответникът е трябвало да предяви искането си за изпълнение в производството по несъстоятелност. Според ищеца законодателството, което урежда производството по несъстоятелност съгласно Регламент № 1346/2000, е унгарското законодателство, а то предвижда, че непредявените в производство по несъстоятелност вземания се погасяват. Поради това ищецът счита, че вземането на ответника по ревизионния акт, приет след откриването на производството по несъстоятелност, е погасено.

18. При тези обстоятелства Tribunalul Mureș, Secția civilă (Окръжен съд Муреш, гражданско отделение) спира производството и поставя на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Могат ли съгласно тълкуването на член 4, параграф 1 и параграф 2, букви е) и к) от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност последиците от производството по несъстоятелност, уредени в законодателството на държавата, в която е открито производството по несъстоятелност, да

включват погасяване на правото на кредитор, който не е страна в производството по несъстоятелност, да претендира своето вземане в друга държава членка или да иска спиране на принудителното изпълнение върху такова вземане в същата държава членка?

2) Релевантно ли е обстоятелството, че вземането, което е предмет на принудително изпълнение в друга държава членка, различна от държавата членка, в която е открито производството по несъстоятелност, е от данъчен характер?“.

19. Писмени становища представят унгарското и нидерландското правителство, както и Комисията. В съдебното заседание от 14 април 2016 г. унгарското правителство и Комисията представят устни становища.

IV – Анализ

20. С втория си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи приложното поле на Регламент № 1346/2000. Първият въпрос се отнася до последиците на този регламент, в случай че бъде установено, че той е действително приложим към вземанията от данъчен характер.

21. Въпросът за приложимостта на Регламент № 1346/2000 логически предхожда разглеждането на неговите последици. Ето защо ще започна анализа си, като отговоря най-напред на втория преюдициален въпрос, а именно дали данъчният характер на ревизионния акт, издаден след откриването на производството по несъстоятелност, е все пак релевантен за приложимостта на Регламент № 1346/2000 (А). На следващо място ще разгледам въпроса дали Регламент № 1346/2000 допуска национална правна уредба, предвиждаща погасяване на вземания, които не са предявени в производство по несъстоятелност, или спиране на принудителното изпълнение върху такива вземания в друга държава членка (Б).

А – По втория въпрос

22. С втория си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали специфичният характер на вземането, което е установено с ревизионния акт, издаден след откриването на производството по несъстоятелност, е релевантен за преценката на приложимостта на Регламент № 1346/2000.

23. Запитващата юрисдикция използва понятието „вземане от данъчен характер“ за данъчните задължения на ищеца, произтичащи от румънското законодателство. В този контекст изглежда определението „от данъчен характер“ по същество означава, че вземането е „данъчно“. Очевидно запитващата юрисдикция е приела, че щом като ответникът е данъчен орган, такова вземане следва да се третира по различен начин.

24. Подобно на унгарското и нидерландското правителство, както и Комисията, не споделям това становище.

25. От текста на Регламент № 1346/2000 ясно личи, че той се прилага както за частни, така и за публичноправни кредитори, без да се прави разграничение. Член 39 признава правото на „[в]секи кредитор, чието обичайно пребиваване, местоживееие или седалище според устройствения акт се намира в държава членка, различна от държавата членка на образуване на производството, *включително данъчните органи и органите за социално осигуряване в държавите членки*, [...] писмено да предяв[и] вземанията си в производството по

несъстоятелност³. Същото се посочва и в съображение 21 от този регламент⁴.

26. С оглед на фактическата обстановка освен това от акта за преюдициално запитване е видно, че ответникът се е опитал да действа (по отношение на първоначалните вземания) и е можел да действа (по отношение на ревизионния акт, издаден след откриването на производството по несъстоятелност) като кредитор в обичайния смисъл на понятието в производствата по несъстоятелност, т.е. да предяви свое вземане срещу неплатежоспособния длъжник⁵.

27. Ето защо предлагам на Съда да отговори на втория преюдициален въпрос в смисъл, че данъчният характер на вземането, предмет на принудително изпълнение в държава членка, различна от държавата, в която е образувано производството по несъстоятелност, не е релевантен за приложимостта на Регламент № 1346/2000 към това принудително изпълнение.

28. За по-голяма яснота следва да се подчертае, че неутралността на Регламент № 1346/2000 по отношение на приложимостта му към вземанията на публични и частноправни кредитори не засяга потенциално преференциалните права, с които се ползват някои категории кредитори в производствата по несъстоятелност съгласно релевантното национално законодателство. Приложимостта на Регламент № 1346/2000, от една страна, и произтичащите от различни национални законодателства материални права, от друга, са два отделни въпроса. Настоящото дело се отнася до първия от тези въпроси, а не до втория.

Б – По първия въпрос

29. С първия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали Регламент № 1346/2000 допуска национална правна уредба, предвиждаща погасяване на вземания, които не са надлежно предявени в производство по несъстоятелност, или спиране на принудителното изпълнение на такива вземания в друга държава членка. Най-напред ще анализирам проблематиката, свързана с погасяването и спирането (i). След това ще разгледам въпроса дали унгарското право в качеството му на *lex concursus* следва да урежда и последиците от производството по несъстоятелност върху принудителното изпълнение в Румъния (ii).

3 — Курсивът е мой.

4 — „Всеки кредитор, чието обичайно пребиваване, местоживееие или седалище според устройствения акт се намират в Общността, има право да предяви вземанията срещу имуществото на длъжника във всяко текущо производство по несъстоятелност в рамките на Общността. Това следва да се прилага и за *данъчните и социално-осигурителните органи*.“ Курсивът е мой. Вж. по аналогия заключението на генералния адвокат Szpunar по дело Mulhaupt (C-195/15, EU:C:2016:369), в точки 60—73 от което се потвърждава, че член 5 от Регламент № 1346/2000 е приложим по отношение на публичноправни (данъчни) тежести върху недвижими имоти, и се приема, че по принцип посоченият регламент не съдържа разпоредба, въз основа на която в този контекст би могло да се направи разграничение между публичноправни и частноправни вземания.

5 — Решение от 17 ноември 2011 г., Zaza Retail (C-112/10, EU:C:2011:743, т. 31—34). В това решение Съдът всъщност определя конкретни, представляващи изключение положения, при които публичен орган не попада в обхвата на понятието за кредитор по смисъла на Регламент № 1346/2000 (в който, а contrario, при нормални обстоятелства би попаднал). В решение Zaza Retail (C-112/10, EU:C:2011:743) Съдът приема, че белгийската прокуратура не може да бъде квалифицирана като кредитор, оправомощен да иска откриване на частично производство по несъстоятелност съгласно член 3, параграф 4, буква б) от Регламент № 1346/2000, тъй като този орган не действа *in casu* в качеството на кредитор, нито от името и за сметка на кредиторите.

i) Погасяване на непредявени вземания и спиране на принудителното им изпълнение

30. Според запитващата юрисдикция в настоящия случай унгарското законодателство като *lex concursus* не следва да предвижда погасяване на вземане, което се претендира в друга държава членка. Приема се, че това би било несъвместимо с възможността за образуване на вторично производство⁶. То също така би позволило на длъжника да избегне изпълнението на своите национални данъчни задължения.

31. Следва да се подчертае, че обхватът на Регламент № 1346/2000 се ограничава основно до правила за случаите на конфликт на разпоредби⁷. В него са предвидени само няколко неизменни правила. Тези неизменни правила не се отнасят до последиците, произтичащи от непредявяването на вземане в производство по несъстоятелност.

32. В тази законодателна рамка държавите членки са длъжни да предвидят правила, приложими за последиците от непредявяването на вземане в производство по несъстоятелност, при спазване на изискванията за равностойност и ефективност⁸. Ще разгледам последователно всяко от тези изисквания.

33. Изискването за *равностойност* означава, че разпоредбите на националното законодателство, които се отнасят до участието на трансгранични кредитори в образувано в Унгария производство по несъстоятелност, не са по-неблагоприятни от условията за участие, приложими за местните кредитори.

34. Съгласно член 20, параграф 3 от Закон XLIX от 1991 г. погасяването на непредявено вземане произтича от обстоятелството, че вземането не е предявено в рамките на съответния срок. В това отношение няма значение дали вземането е предявено от местен или от трансграничен кредитор.

35. Освен това в акта за преюдициално запитване не са налице данни, които да сочат, че кредитори, установени в държава членка, различна от Унгария, подлежат на по-неблагоприятно третиране в сравнение с местните кредитори, що се отнася до предявяването на техните вземания в образувано в Унгария производство по несъстоятелност или до участието им в това производство.

36. Наистина на практика трансграничните кредитори обикновено трябва да преодоляват пречки, произтичащи от географското разстояние и от различията в езиково и в законодателно отношение между държавата членка, в която е образувано производството по несъстоятелност, и държавата членка, в която са установени тези кредитори. Това обаче, подобно на затрудненията, които могат да срещнат страните в трансграничните съдебни спорове, е присъща особеност на трансграничните производства по несъстоятелност.

6 — Съгласно съображение 12, член 3, параграф 2 и член 27 от Регламент № 1346/2000 вторичното производство може да се образува в държавата членка, в която длъжникът притежава предприятие. Вторичното производство се образува паралелно с главното производство по несъстоятелност, образувано в държавата членка, в която се намира центърът на основните интереси на длъжника. По този начин вторичното производство се явява изключение от универсалния характер на последиците от главното производство по несъстоятелност. Поради това вторичното производство трябва да бъде производство по ликвидация и неговите последици засягат имуществото, което се намира в държавата членка, в която то е образувано. Вж. също решение от 11 юни 2015 г., *Comité d'entreprise de Nortel Networks* и др. (C-649/13, EU:C:2015:384, т. 36 и 48 и цитираната съдебна практика).

7 — Решение от 11 юни 2015 г., *Comité d'entreprise de Nortel Networks* и др. (C-649/13, EU:C:2015:384, т. 49); заключение на генерален адвокат Kokott по дело *Van Buggenhout* и *Van de Mierop* (C-251/12, EU:C:2013:295, т. 15).

8 — В контекста на Регламент № 1346/2000 вж. решение от 15 октомври 2015 г., *Nike European Operations Netherlands* (C-310/14, EU:C:2015:690, т. 28 и цитираната съдебна практика).

37. Регламент № 1346/2000 всъщност отчита тези проблеми, като изисква трансграничните кредитори да бъдат уведомени и информирани за започването на производство по несъстоятелност в друга държава членка (по-специално съгласно член 40), като по този начин се подобрява цялостната ефективност на производството по несъстоятелност.

38. Накрая, фактите по настоящото дело показват, че ответникът е надлежно информиран относно производството по несъстоятелност и съответния срок за предявяване на вземания. За това свидетелства опитът на ответника да предяви първоначалните вземания.

39. Съгласно изискването за *ефективност* държавите членки не могат да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза.

40. Ако изискването за ефективност трябва да се анализира отделно от изискването за равностойност и да се прилага при зачитане на процесуалната автономия на държавите членки, то следва да се ограничи до два случая: първо, фактическа невъзможност, и второ, такава степен на неефективност при прилагането на основаните на правото на Съюза права, която да представлява нарушение на правото на ефективни правни средства за защита, предвидено в член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз. Прагът във втория случай е сравнително висок.

41. Съдът е постановил, че наличието на срок за предявяване на вземанията в производство по несъстоятелност само по себе си не е несъвместимо с принципа на ефективност. Определянето на разумни срокове е в съответствие с принципа на ефективност и представлява практическо приложение на принципа на правната сигурност⁹.

42. Както вече бе отбелязано, ответникът е уведомен за откриването на производството по несъстоятелност в Унгария. Освен това той е информиран за сроковете, в които трябва да предяви евентуални вземания като това по ревизионния акт, приет след откриването на производството по несъстоятелност.

43. Ще повторя още веднъж, че в акта за преюдициално запитване няма никакви данни ответникът да е срещнал особени пречки, които да направят практически невъзможно или прекомерно трудно (в посочения по-горе смисъл) предявяването на неговото вземане по ревизионния акт, издаден след откриването на производството по несъстоятелност, и участието му в образуваното в Унгария производство по несъстоятелност.

44. Предвид гореизложеното първото ми междинно заключение е, че Регламент № 1346/2000 допуска национална правна разпоредба като член 20, параграф 3 от Закон XLIX от 1991 г., предвиждаща погасяването на вземания, които не са били надлежно предявени в производство по несъстоятелност.

45. Освен това в текста на първия преюдициален въпрос се посочва не само *погасяване* на непредяваните вземания, но и *спиране* на принудително изпълнение за такива вземания в друга държава членка. Изложената в акта за преюдициално запитване унгарска правна уредба обаче предвижда само погасяване на непредявените вземания. Запитващата юрисдикция не е предоставила информация относно конкретни разпоредби на унгарското право, предвиждащи спиране на принудителното изпълнение върху вземания, които не са предявени в производство по несъстоятелност.

9 — Вж. по аналогия решение от 18 септември 2003 г., Pflücke (C-125/01, EU:C:2003:477, т. 35—36 и цитираната съдебна практика).

46. Все пак в духа на сътрудничество, който ръководи отношенията в рамките на преюдициалното производство, и за да предоставя на националната юрисдикция пълен и полезен отговор, ще добавя следните коментари. Вече посочих, че по мое мнение Регламент № 1346/2000 допуска норма на *lex concursus*, която има твърде важни последици: погасяване на непредявените вземания. Ако допуска такава значителна последица, а *fortiori* същата уредба би следвало да допуска и норма на *lex concursus*, която предвижда единствено спиране на свързано изпълнително производство и която вероятно ще има по-незначителни последици върху правата на страните, отколкото пълното погасяване.

47. Ето защо второто ми междинно заключение е, че Регламент № 1346/2000 допуска норма на *lex concursus*, предвиждаща спиране на принудителното изпълнение върху непредявените в производство по несъстоятелност вземания, когато държавата членка, в която се осъществява принудителното изпълнение, е различна от държавата членка, в която е образувано производството по несъстоятелност.

ii) Право, уреждащо последиците от производство по несъстоятелност върху изпълнително производство в друга държава членка

48. Запитващата юрисдикция не е сигурна дали член 4, параграф 1 и параграф 2, букви е) и к) от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че унгарското право в качеството си на *lex concursus* следва да урежда и последиците от образувано в Унгария производство по несъстоятелност върху висящото пред нея производство за принудително изпълнение, или тези последици следва да се уреждат от румънското право.

49. За да изясня този въпрос, ще разгледам елементите, които определят приложимото право в настоящото дело.

50. Първо, не се оспорва, че производството по несъстоятелност в Унгария е главното производство по несъстоятелност по смисъла на член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000. Както се посочва в член 16, параграф 1 и се потвърждава в съображение 22 от този регламент, последиците от това производство по принцип трябва да се признават във всички други държави членки¹⁰.

51. Второ, от акта за преюдициално запитване става ясно, че не е образувано вторично производство в Румъния.

52. Следователно съгласно член 4, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 унгарското законодателство е *lex concursus*. От посочената разпоредба, както и от съображение 22 от същия регламент следва, че унгарското законодателство урежда условията за образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност, включително правата на кредиторите след приключване на производството по несъстоятелност съгласно предвиденото в член 4, параграф 2, буква к). Това е израз на принципа на универсалните последици на главното производство по несъстоятелност¹¹.

53. Има обаче някои изключения от този принцип. В това отношение запитващата юрисдикция посочва член 4, параграф 2, буква е) от Регламент № 1346/2000, който предвижда, че правото на държавата на образуване на производството определя „как действа производството по несъстоятелност върху предявени правни искания на индивидуални кредитори, с изключение на висящи дела“.

10 — С няколко ограничени изключения, предвидени в член 25, параграф 3 и член 26 от Регламент № 1346/2000.

11 — Вж. в този смисъл решения от 21 януари 2010 г., *MG Probud Gdynia* (C-444/07, EU:C:2010:24, т. 22—25) и от 22 ноември 2012 г., *Bank Handlowy i Adamiak* (C-116/11, EU:C:2012:739, т. 40 и цитираната съдебна практика).

54. Член 4, параграф 2, буква е) трябва да се разглежда във връзка с член 15 от Регламент № 1346/2000, съгласно който „[п]оследиците от производството по несъстоятелност по отношение на висящи [дела] за вещь или право от масата на несъстоятелността се уреждат изключително от закона на държавата членка, в която е висящо това производство“.

55. Следователно, както посочва запитващата юрисдикция, ако висящото производство за принудително изпълнение в Румъния представлява „висящо дело“ по смисъла на тези разпоредби, приложимо в настоящия случай е румънското, а не унгарското право. Следователно румънското законодателство урежда последиците от унгарското производство по несъстоятелност върху това принудително изпълнение.

56. Член 15 от Регламент № 1346/2000 може да се прилага само ако са изпълнени две кумулативни условия: първо, трябва да е налице „дело“. Второ, това дело трябва да е „висящо“ към момента на образуването на производството по несъстоятелност.

57. Фактите по настоящото дело показват, че производството за принудително изпълнение в Румъния очевидно *не е* висящо към момента на образуване на производството по несъстоятелност в Унгария: изпълнителното производство в Румъния започва на 7 август 2013 г. въз основа на издадения на 25 юни 2013 г., т.е. след откриването на производството по несъстоятелност, ревизионен акт. Той е издаден в резултат на данъчната ревизия, проведена в периода 5—25 юни 2013 г. Производството по несъстоятелност в Унгария е образувано през декември 2012 г., т.е. няколко месеца преди настъпването на посочените събития.

58. Това обстоятелство само по себе си вече обосновава извода, че изпълнителното производство в настоящия случай не попада в обхвата на изключението по член 15 и член 4, параграф 2, буква е) от Регламент № 1346/2000.

59. Все пак от съображения за изчерпателност и предвид относителната важност на въпроса ще изложа някои заключителни бележки относно първото условие, а именно относно понятието „дело“, използвано в член 4, параграф 2, буква е) и член 15 от Регламент № 1346/2000. По-специално, следва ли да се приеме, че в понятието „дело“ се включват само „производствата по същество“, и/или то обхваща и „изпълнителните производства“¹²?

60. Важността на този тълкувателен въпрос е въвн от съмнение: ако се направи извод, че понятието „дело“ обхваща само производствата по същество, изпълнителните производства в никакъв случай не могат да попаднат в обхвата на изключението по член 15 (и член 4, параграф 2, буква е) от Регламент № 1346/2000).

61. Що се отнася до текста му, член 15 от Регламент № 1346/2000 не е образец за точност. Наистина формулировката на член 15 е широка и от формална гледна точка обхваща всички съдебни производства. Понятието „дело“ може да се разбира общо¹³ в смисъл, че се отнася до всички видове съдебни производства — тоест, че обхваща както производствата по същество, така и изпълнителните производства.

12 — С понятието „по същество“ имам предвид производствата по установителни искове (или искиви производства), чиято цел е да се установят правата и задълженията на засегнатите страни. Тези видове производства са определени като производства „по същество“ в съответствие с терминологията, използвана от Съда в решение от 24 октомври 2013 г. по дело LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, т. 54). Производствата по същество се различават от изпълнителните — изпълнителните производства се образуват на по-късен етап и се състоят единствено в изпълнение на вече потвърдено право.

13 — Това се потвърждава от текстовете на разпоредбата и на други езици, в които също се използват подобни общи понятия: например „instance en cours“ на френски, „anhängiger Rechtsstreit“ на немски или „probihající soudní řízení“ на чешки език.

62. Предвид обаче някои съображения считам, че преценката на обхвата на член 15 от Регламент № 1346/2000 не следва да спре до констатацията за неяснота на текста. Предлагам да се приеме, че понятието „дело“ в член 15 се отнася само до производствата по същество и не включва изпълнителните производства.

63. Първо, следва да се има предвид системното тълкуване. Член 15 не е напълно самостоятелна разпоредба. При общ прочит тя е свързана с член 4, параграф 2, буква е). Следователно понятието „дело“ трябва да се тълкува с оглед на връзката, която съществува между тези две разпоредби.

64. В член 4, параграф 2, буква е) се прави разграничение между „предявени правни искания на индивидуални кредитори“, от една страна, и „висящи дела“, от друга¹⁴. Това разграничение следва да е релевантно и при тълкуването на член 15: ако понятието „дело“ по смисъла на член 4, параграф 2, буква е) изключва „отделните изпълнителни производства“, това би трябвало да важи и при тълкуването на същото понятие в член 15.

65. Второ, от член 4, параграф 2 от Регламент № 1346/2000 следва, че по правило само един приложим закон (т.е. *lex concursus*) урежда производството по несъстоятелност. Съгласно първата част на изречението на член 4, параграф 2, буква е) това включва „предявени правни искания на индивидуални кредитори“.

66. От формулировката на член 4, параграф 2, буква е) от Регламент № 1346/2000 („с изключение на висящи дела“) става ясно, че член 15 предвижда изключение от правилото, определено в първата част на изречението на член 4, параграф 2, буква е). В качеството си на изключение следователно член 15 трябва да се тълкува тясно и стриктно¹⁵.

67. Трето, Регламент № 1346/2000 има за цел да обедини имуществото на длъжника в масата на несъстоятелността, като по този начин се запази колективният характер на производствата по несъстоятелност и равнопоставеността на всички кредитори, които са в основата на всяко производство по несъстоятелност. При спазване на изричните изключения, предвидени в Регламент № 1346/2000, тази цел е несъвместима със самостоятелно предявяване на вземания от кредитори с процесуални средства извън рамките на производството по несъстоятелност.

68. Целта да се запази единството на масата на несъстоятелността до края на производството по несъстоятелност е отразена и в член 20, параграф 1 от Регламент № 1346/2000. Тази разпоредба изисква кредитор, който е получил удовлетворяване на вземанията си от имуществото на длъжника, което се намира на територията на държава членка, различна от държавата на образуване на производството, да възстанови на ликвидатора полученото.

69. *Изпълнителното производство* се състои в упражняването на правата на един или повече кредитори и следователно може да засегне универсалния и колективен характер на производствата по несъстоятелност. *Производството по същество* не води до такъв риск. То единствено определя правата и задълженията, свързани с имуществото на длъжника, без да включва упражняването им¹⁶.

14 — Текстовете на тази разпоредба на френски, немски и чешки език съответно гласят: „les effets de la procédure d'insolvabilité sur les poursuites individuelles, à l'exception des instances en cours“; „wie sich die Eröffnung eines Insolvenzverfahrens auf Rechtsverfolgungsmaßnahmen einzelner Gläubiger auswirkt; ausgenommen sind die Wirkungen auf anhängige Rechtsstreitigkeiten“; „účinky úpadkového řízení na řízení zahájená jednotlivými věřiteli, s výjimkou probíhajících soudních řízení“.

15 — Вж. по аналогия решение от 24 октомври 2013 г., LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, т. 52).

16 — Вж. например Virgós, M. et Garcimartín, F. The European Insolvency Regulation: Law and Practice. Kluwer Law International, The Hague, 2004, p. 140, pt. 253 et 254. Вж. също Pannen, K. (Ed.) European Insolvency Regulation. De Gruyter Recht, Berlin, 2007, p. 299.

70. Четвърто, тезата, че понятието „дело“ по смисъла на член 15 следва да се разбира в смисъл, че се отнася само до производствата по същество, но не и до изпълнителните производства, се подкрепя и от намерението на законодателя, както е видно от точка 142 от доклада „Virgos-Schmit“ за Конвенцията относно производствата по несъстоятелност (наричана по-нататък „Конвенцията“)¹⁷. В този документ (който се счита за неофициално ръководство за тълкуване на Регламент № 1346/2000) се посочва, че член 4, параграф 2, буква е) от Конвенцията (който съответства на същата разпоредба от Регламент № 1346/2000) прави разграничение между последиците от производството по несъстоятелност върху отделните *изпълнителни* производства и тези върху висящите дела. В същия документ се посочва, че последиците от производството по несъстоятелност върху отделните *изпълнителни* производства се уреждат от *lex concursus*, поради което главното производство по несъстоятелност не допуска образуване на отделни изпълнителни производства от кредитори върху имуществото на длъжника. За сметка на това последиците от производството по несъстоятелност върху други правни спорове, свързани с имуществото на длъжника, се уреждат от правото на държавата, в която тези спорове са висящи.

71. Пето, същото законодателно намерение изглежда се потвърждава и от член 18 от Регламент (ЕС) 2015/848¹⁸, който представлява преработен текст на Регламент № 1346/2000. Тази разпоредба по същество възпроизвежда член 15 от Регламент № 1346/2000. Променената формулировка на член 15 (понастоящем член 18) включва в приложното му поле и арбитражните производства¹⁹.

72. Подобно на позицията на унгарското правителство, изразена в съдебното заседание, считам, че тази промяна може да се приеме като потвърждение на намерението на законодателя да ограничи обхвата на понятието „висящо дело“ до производствата по същество.

73. Накрая, в подкрепа на това тълкуване на член 15 може да се направи по-широка аналогия с други законодателни разпоредби на Европейския съюз относно несъстоятелността. Според тълкуването, което прави Съдът в решение LBI, понятието „висящо съдебно производство“, съдържащо се в член 10, параграф 2, буква д) от Директива № 2001/24/ЕО²⁰, обхваща само производствата по същество, но не и изпълнителните производства. Съдът е постановил, че ако изпълнителните производства се приемат за обхванати от понятието „висящо съдебно производство“, това би могло да застраши полезното действие на принципа на универсалност, който е установен в Директива 2001/24, тъй като изпълнителното действие би ограничило възможността за разпореждане с имуществото на съответните кредитни институции²¹.

17 — *Virgos-Schmit Report on the Convention on Insolvency Proceedings*. —In: Moss, G., Fletcher, I. F. et Isaacs, S. The EC Regulation on Insolvency proceedings. A Commentary and Annotated Guide. 2. ed., Oxford University Press, 2009, p. 381 sq.

18 — Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 141, 2015 г., стр. 19).

19 — Член 18 от Регламент 2015/848 гласи следното: „Последиците от производството по несъстоятелност върху висящ съдебен процес или *висящо арбитражно производство* за имуществен актив или право, което е част от масата на несъстоятелността на длъжник, се уреждат изключително от правото на държавата членка, в която е висящ съдебният процес или в която *се намира арбитражния[т] съд*“. Курсивът е мой.

20 — Директива на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции (ОВ L 125, 2001 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 34).

21 — Решение от 24 октомври 2013 г., LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, т. 54—55).

74. Същото се отнася и за тълкуването на член 15 от Регламент № 1346/2000. Член 10, параграф 2, буква д) от Директива 2001/24²² е аналогичен на член 4, параграф 2, буква е) от Регламент № 1346/2000, а член 32 от Директива 2001/24²³ е сходен с член 15 от Регламент № 1346/2000.

75. При все това трябва да се признае, че при тълкуването си в решение LVI Съдът се е позовал на съображение 30 от Директива 2001/24, в което изрично се разграничават „висящи съдебни производства“ от „отделните изпълнителни действия“²⁴.

76. Макар в Регламент № 1346/2000 да не е налице такова изрично разграничение, не считам, че липсата на подобно съображение следва да води до различно тълкуване. И в Регламент № 1346/2000, и в Директива 2001/24 понятието за висящо съдебно производство се използва в сходен контекст, съответно във връзка с несъстоятелност и с оздравяване и ликвидация на кредитни институции.

77. С оглед на тези доводи считам, че понятието „дело“ в член 15 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че се отнася само до производствата по същество, но не и до изпълнителните производства.

78. В настоящия случай това означава, че унгарското право в качеството си на *lex concursus* следва да урежда последиците от образуването на производството по несъстоятелност върху висящото пред запитващата юрисдикция изпълнително производство.

79. В допълнение, накрая ще посоча, че ако приложимият в настоящото дело *lex concursus* действително води до спиране на висящото пред запитващата юрисдикция изпълнително производство, което обстоятелство тази юрисдикция следва да провери, то такава последица едва ли би била изненадваща, като се има предвид, че действащото законодателство на много държави членки предвижда определена форма на спиране или прекратяване на изпълнителни действия, свързани с имуществото на длъжника, при откриване на производство по несъстоятелност²⁵.

80. Предвид гореизложеното предлагам на Съда да отговори на първия преюдициален въпрос в смисъл, че Регламент № 1346/2000 допуска разпоредба от *lex concursus*, предвиждаща погасяване на вземане, което не е предявено от кредитор в производство по несъстоятелност, образувано в една държава членка, или спиране на принудителното изпълнение върху това вземане в друга държава членка.

22 — Член 10, параграф 2, буква д) гласи, че „[правото на държавата членка по произход определя по-конкретно] последиците от производството по ликвидация за действията, предприети от отделни кредитори, с изключение на висящите съдебни производства съгласно член 32“.

23 — Член 32 предвижда, че „[п]оследиците на мерки за оздравяване или производство по ликвидация за висящо съдебно производство за вещ или право, отнети от кредитната институция, се определят изключително от правото на държавата членка, в която се води висящото съдебно производство“.

24 — „Действието на мерките за оздравяване или производствата по ликвидация по отношение на висящо съдебно производство се уреждат от законодателството на държавата, в която е висящо производството, по изключение от приложението на принципа *lex concursus* (прилагане на съдебния закон). Последиците на тези мерки или производства за *отделните изпълнителни действия*, които произтичат от висящи съдебни производства, се уреждат от законодателството на държавата членка по произход в съответствие с общото правило, установено в настоящата директива“. Курсивът е мой.

25 — Вж. например член 89, параграф 1 от *Insolvenzordnung* (Германия); член 55, параграф 2 от *Ley Concursal 22/2003* (Испания); член L. 622-21, II, член L.631-14 и член L.641-3 от *Code de commerce* (Франция); член 9, параграф 1, член 11, параграф 2, буква с), член 38, параграф 1 от *A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény* (Унгария); членове 51, 168, 182bis и 201 от *Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 267, „Disciplina del fallimento, del concordato preventivo, dell'amministrazione controllata e della liquidazione coatta amministrativa“* (GU № 81 от 6 април 1942 г.) (Италия). Това общо правило за забрана за продължаване на изпълнителното производство може да има изключения в зависимост от вида на производството по несъстоятелност, етапа на изпълнение и естеството на вземането или на кредитора. Както отбелязах в точка 28 от настоящото заключение, този въпрос се определя от националната правна уредба.

V – Заключение

81. С оглед на всички изложени съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от Tribunalul Mureş, Secția civilă (Окръжен съд Муреш, гражданско отделение) преюдициални въпроси, както следва:

- „1) Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност допуска разпоредба на *lex concursus*, предвиждаща погасяване на вземане, което не е предявено от кредитор в производство по несъстоятелност, образувано в една държава членка, или спиране на принудителното изпълнение върху това вземане в друга държава членка.
- 2) Данъчният характер на вземането, предмет на принудително изпълнение в държава членка, различна от държавата, в която е образувано производството по несъстоятелност, не е от значение за приложимостта на Регламент № 1346/2000“.